
Kraków-Bieżanów, st. 30, woj. krakowskie, AZP 103-57/41

Informator Archeologiczny : badania 32, 81-82

1998

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Wykopaliskowe badania ratownicze, przeprowadzone w dniach od 5 września do 4 grudnia przez mgr Barbarę Drobniowicz, prof. Sławomira Kadrowa i mgr. Ryszarda Naglika (Krakowski Zespół do Badań Autostrad s.j.). Finansowane przez Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad w Warszawie. Pierwszy sezon badań. Przebadano powierzchnię 180 m² (błędnie podano powierzchnię?).

Celem badań w 1998 r. było rozpoczęcie szerokopłaszczyznowej eksploracji reliktyw osadnictwa z końca epoki brązu, zagrożonych całkowitym zniszczeniem w liniach rozgraniczenia projektowanej autostrady A4 na odcinku południowego obejścia Krakowa. Już w trakcie sondażowych prac wykopaliskowych w 1992 i 1996 roku odkryto obiekty i zachowane partie warstwy kulturowej osadnictwa kultury łużyckiej oraz z okresu wpływów rzymskich. W 1998 r. odkryto 115 obiektów kultury łużyckiej i zbadano w odcinkach 15 rowów (śladów nowożytnych dróg gruntowych). W trakcie tych prac pozyskano około 20 tys. fragmentów ceramiki (głównie kultury łużyckiej) oraz nieliczne wyroby krzemienne.

Odsłonięte obiekty kultury łużyckiej należały do kategorii stosunkowo niewielkich jam owalnych lub okrągłych w rzucie poziomym i nieckowatych w profilu. Zalegające w nich wypełniska miały najczęściej charakter jedno- lub dwuwarstwowy. Stosunkowo rzadziej występowały obiekty z wypełniskami wielowarstwowymi. Ich wymiary były następujące: średnice od 1 do 2 m i głębokość najczęściej od 50 do 70 cm. Rowy (o trudnej w tej chwili do przewidzenia długości) miały w partiach stropowych szerokość od 2 do 3 m. Ich głębokość sięgała w partiach podnóża stoku do 180 cm, najczęściej jednak nie przekraczała 100-120 cm.

W partiach stokowych stanowiska w profitu miały one kształt litery „V”, natomiast u podnóża stoku i na wyniesieniu kształt litery „U”. Zwykle zawierały one dość liczny, redeponowany materiał ceramiczny kultury łużyckiej oraz, pochodzącą z czasów użytkowania opisywanych dróg, ceramikę nowożytną datowaną na XVIII i XIX wiek. Na dnach niektórych z nich udało się uchwycić ślady kolein wozów oraz dość liczne, silnie skorodowane fragmenty różnych przedmiotów żelaznych.

Wśród pozyskanych fragmentów ceramiki dominowały skorupy z rozbitych kielichów solowarskich. Ich rozkład przestrzenny nie ujawnił na tym etapie badań żadnych koncentracji lub czytelnych układów innego typu. Ceramika domowa reprezentuje szerokie spektrum form typowych dla osad kultury łużyckiej z końca epoki brązu w zachodniej Małopolsce.

Materiał i dokumentacja przechowywane są w Muzeum Archeologicznym w Krakowie.

Wyniki badań zostaną opublikowane w publikacji „Via Archaeologica, Materiały z badań wykopaliskowych na autostradzie A4 w Małopolsce”.

Badania będą kontynuowane.

KRAKÓW-BIEŻANÓW, st. 30, woj. krakowskie, AZO 103-57/41

- cmentarzysko kultury łużyckiej z III-V okresu brązu i wczesnej epoki żelaza

Ratownicze badania wykopaliskowe, przeprowadzone w terminie od 22 czerwca do 23 lipca przez mgr. Kazimierza Regulę (Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka). Finansowane przez Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka. Trzeci sezon badań.

Warstwa 1- humus: głębokość od 10 do 20 cm

Warstwa 2- podglebie: 5 cm

Warstwa 3- piaszczysty calec: pojawia się na głębokości 25 cm

Odkryto groby ciałopalne, jamowe, bezpopielnicowe. Sześć grobów szkieletowych, zgrupowanych w jednym sektorze, owalne lub prostokątne jamy leżało znacznie niżej aniżeli pochówki ciałopalne, bo na głębokości od 67 do 109 cm.

Głowy zmarłych skierowane były przeważnie na południe, sporadycznie na wschód. Szkielety nie zachowały się poza małymi fragmentami czaszek a to dzięki związkom miedzi i cyny, które z ozdób brązowych umieszczonych na głowach zmarłych przeniknęły do kości i nie dopuściły do ich całkowitego rozkładu.

Wyposażenie grobów ciała palnych: obok naczyń zachowały się nieliczne ozdoby brązowe takie jak kawałki stopionych szpil lub bransolet.

Wyposażenie grobów szkieletowych: 1 do 3 naczyń oraz przepaski (diademy) na głowę; z ozdób brązowych: „kopertowe” i „rurkowate” szpile, zausznice, kolczyki i bransolety.

Oprócz grobów na terenie cmentarzyska natrafiono na 1 grób szkieletowy zachowany prawie w całości, pochodzący z czasów nowożytnych lub współczesnych, 3 jamy kulturowe o nieustalonej funkcji, 1 palenisko otwarte oraz 6 koncentracji węgla drzewnych, będących pozostałościami po korzeniach drzew.

Cmentarzysko użytkowała ludność kultury łużyckiej zamieszkująca pobliską osadę otwartą od III do V okresu brązu a także we wczesnej epoce żelaza (1300 do 500 r. p.n.e.).

Materiały i dokumentacja przechowywane są w Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka.

Wyniki badań zostaną opublikowane w formie sprawozdania (w:) „Studiach i Materiałach do Dziejów Żup Solnych w Polsce”.

Badania będą kontynuowane.

Kraków-Kazimierz, st. 1, gm. Kraków-Śródmieście, woj. krakowskie, AZP 102-56/10- patrz: okres nowożytny

KRAKÓW-KURDWANÓW, st.12, gm. Kraków-Podgórze, woj. krakowskie, AZP 104-56/9

- osada produkcyjna kultury łużyckiej (V okres epoki brązu/HC)
- ślady osadnictwa z okresu wpływów rzymskich
- ślady osadnictwa z okresu średniowiecza

Ratownicze badania wykopaliskowe przeprowadzili w dniach od 14 października do 13 listopada mgr Kazimierz Reguła i mgr M. F. Fraś (Krakowski Zespół do Badań Autostrad). Finansowała Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad w Warszawie. Trzeci sezon badań. Przebadano powierzchnię 140 m².

Stanowisko odkryte w 1987 r. podczas badań AZP, badania sondażowe w 1988 r. oraz 1996.

Celem badań prowadzonych w 1998 roku było rozpoczęcie prac ratowniczych na trasie budowy południowej obwodnicy Krakowa. Miejsce rozpoczęcia wykopalisk wybrano na podstawie badań sondażowych z 1996 roku. Wykopaliskami objęto teren o powierzchni 8 arów. Prac eksploracyjnych nie dokończono z powodu pojawienia się opadów śniegu oraz zamarznięcia gruntu.

Stanowisko położone jest pomiędzy ulicami Cechową, Podgórką, Soboniowicką i Wyrwy. Leży w dolnej partii północnego, o prawie 2 km długości, stoku wyniesienia z licznymi wywłasczeniami, opadającego w kierunku niewielkiego ciek wodnego. Ciek nie posiada nazwy, przepływa przez Kurdwanów, jest prawobrzeżnym dopływem Wilgi.

Kulminacja wzgórza, na którego stoku odkryto stanowisko, znajduje na wysokości ponad 300 m n.p.m. a samo stanowisko na 240-250 m n.p.m. Dno doliny osiąga wysokość ok. 220 m n.p.m.

Pod warstwą humusu, o miąższości około 30 cm, wyróżniono zabarwioną na brązowo piaszczystą warstwę o zmiennej miąższości od około 20 do 80 cm (warstwa 2). Zalegała ona ponad żółtym piaskiem lub łachami utworów gliniastych. W jej obrębie nie udało się wydzielić bardziej szczegółowych nawarstwień. Zapewne należy uznać, że przynajmniej w części miała charakter spływowy. Zawierała duże ilości rozdrobnionego materiału ceramicznego w większości dającego się połączyć z kulturą łużycką i datować ogólnie na V okres epoki brązu i HC. Odkryto m.in. ułamki garnków jajowatych o chropowatych dolnych partiach brzuśców oraz z umieszczonymi na największej wydętości brzuśca lub nieco ponad nią podłużnymi poziomymi guzami mogącymi służyć za imacze, niewielkie fragmenty czerpaków, czarek, mis, kubków oraz naczyń wazowatych. Największą ilość stanowiły jednak silnie rozdrobnione ułamki naczyń kielichowatych powszechnie łączone z warzelnictwem solnym. Zachowały się przede wszystkim fragmenty stopek i dolnych partii kielichów. Ponadto odkryto pojedyncze ułamki ceramiki tocznej na kole łączonej z kulturą przeworską oraz z okresem średniowiecza.